

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2012

LATVIAN
HIGHER LEVEL

Wednesday, 20 June
Morning, 9:30 - 12:30

Uzmanīgi izlasiet tekstu un atbildiet uz visu trīs daļu jautājumiem. Atbildiet saviem vārdiem, balstoties uz tekstu. Rakstiet pilnos, pareizos teikumus. Visām atbildēm jābūt latviski.

Maksimālais punktu skaits – 100

Drošās rokas, kurās iekrist un nelaisties vaļā

1. Stāsts par to, kā astoņpadsmitgadīgais Nauris agrā rītā pēc Auces novada svētku zaļumballes iedams mājās, ieraudzīja pie otrā stāva palodzes karājamies mazu bērnu un noķēra viņu, tikai sākumā šķiet vienkāršs.
2. Pirmā doma, kas iešaujas prātā, - bērns droši vien nācis no nelabvēlīgas ģimenes un tā ir tīrā nejaušība, ka Nauris viņu noķēra. Iepazīstoties tuvāk ar Nauri, no smagā kritiena paglābto knīpu Keitu un viņas māmiņu, acu priekšā uzplaukst fantastisks stāsts, kur viss notiek gluži kā pasakā ar laimīgām beigām. Gandrīz laimīgām.
3. Ne Keitas mamma Elēcia Treile(24), ne Nauris (18) nevar atrast īstos vārdus, lai raksturotu Auci, kurā dzīvo vien aptuveni 4000 cilvēki. Klusa vieta, kurā gada lielākais notikums gan jauniem, gan veciem, gan auceniekiem, gan tiem, kuri kādreiz dzīvoja Aucē – Auces novada svētki. Šogad tie notika jūlija beigās, un tad arī norisinājās dramatiskie notikumi.
4. Bija apmēram četri no rīta un ausa gaismiņa, kad Nauris, iedams no kultūras nama uz savām mājām, pēkšņi izdzirdēja bērns raudas. Pacēlis acis un ieraudzījis, ka pie kāda nama otrā stāva āra palodzes pieķērusies maza meitene, viņš sajutās gluži kā sirreālā filmā. Pats nemaz neaptvēra, ka, pagāja zem loga un teica mazajam skuķēnam, lai laiž rokas vaļā, viņš noķers. Meitene tajā pašā mirklī noticeja svešajam, droši vien arī rociņas bija nogurušas, un viņa iekrita tieši Naura stiprajās rokās.
5. Ar mazo meitēnu, kas viņam bija apķērusies ap kaklu tik cieši, cik vien cieši var, viņš devās atpakaļ uz vietu, no kuras skanēja mūzika – zināja, ka tur ir policisti.
6. Mājā, no kuras loga tieši viņam rokās iekrita meitene, ārdurvis bija aizslēgtas un, ja arī viņš tiktu iekšā, nezinātu, pie kura dzīvokļa durvīm zvanīt."Mazā bija tā noraudājusies, ka nevarēja parunāt," paskaidro Nauris. Var tikai pabrīnīties, kā Nauris, kuram nav ne jaunākās māsas, ne brāļa, mācēja mazo nomierināt un ar viņu aprunāties. Katrā gadījumā Keita nolēma uzticēties tieši viņam un nevienam citam.
7. Kad Nauris gribēja viņu atdot policistiem, viņa iekērās puīša džemperī tik cieši kā koala lācēns un neviens pat nemēģināja viņu noķeksēt nost. Naurim cits nekas neatlika kā braukt viņai līdz uz policijas iecirkni. Keita vismaz stundu mierīga sēdēja viņam klēpī, kamēr policisti atrada viņas mammu un viņa ieskrēja iecirknī līdz asarām uztraukusies. Tikai tad, kad meitene ieraudzīja mammu, viņa palaida Nauri vaļā.
8. Tikmēr Naura mamma Indra Špela, paskatījies pulkstenī, jau sāka uztraukties, kādēļ dēls vēl no balles no mājās. Pēkšņi atskanēja telefonzvans, runātājs stādījās priekšā kā policists un īsi noteica: "Tūlīt jūsu dēls būs mājās un viss, ko viņš teiks, būs patiesība." "Vienīgais, ko paspēju padomāt - ārprāts!" atceras Naura mamma.
9. Protams, ka visiem, izdzirdot šo stāstu, pirmais jautājums – ko gan četros no rīta uz āra palodzes darīja tik mazs bērns? "Viņa bija iedomājusies, ka mēs dzīvojam pirmajā stāvā, viņa ar kājām aizsniegs zemi un varēs iet meklēt mani," paskaidro Keitas mamma Elēcia, kura pēc izskata pati vēl atgādina meiteni. Taču, kad viņa sāk stāstīt par sevi, kļūst saprotams, ka viņai agri bija jāklūst pieaugušai un atbildība viņai nebūt nav svešs jēdziens.

10. Jā, tiesa gan, Elēcia bija nolikusi meitiņu gulēt un atgriezusies zaļumballē, lai dejotu. Tomēr Auces novada bāriņtiesas vadītāja Līga Gorska pārliedzinājās, ka šī bija vienīgā reize, kad jaunā sieviete bija rīkojusies tik neapdomīgi. Pēc sarunas ar viņu Līga Gorska kļuva pilnīgi droša, ka otras tādas reizes vairs nebūs. Pagājuši jau divi gadi, kopš Keitas mamma un tētis dzīvo šķirti, un tas mazajai meitenei līcis vēl vairāk nekā pirms tam pieķerties mātei.
11. Viņas abas ir kopā diendienā, Elēcia gandrīz visur un vienmēr ir kopā ar meitu, jo Keita ļoti negribīgi pieņem, ka viņai vajadzētu palikt pie vecmāmiņas vai tēta. Vienīgi uz bērnu dārzu viņa iet, nestīvējoties pretī un neķīļojoties. Taču, ja Elēcia mēģina uzticēt meitu kādam citam, ir asaras, skaļa raudāšana un lūgšanās. Tādēļ arī uz Auces novada svētku balli Elēcia aizgāja kopā ar meitu, bet mazā savai mammai pat dejot neļāva – iekērās kājās un nelaida vaļā. Bet Elēciai dejot gribējās. Ļoti. Tad nu viņa pieļāva to kļūdu, par ko atgādina visi, gan paziņas, gan tie, kuri viņu nepazīst. "Viss, kas notika, man un meitai bija ļoti liels pārdzīvojums, turklāt visu laiku kāds par to atgādina. Gribas izrakt bedri, ierakties un pazust," neslēpj Elēcia. Nauris mierinot viņai saka – cilvēki bieži runā par to, par ko neko nezina.
12. Naura lielākā aizraušanās un dzīves kaislība, kam viņš ilgu laiku vēlējās veltīt savu dzīvi, ir handbols. 15 gadu vecumā viņš pat vairāk nekā gadu mācījās Murjāņu sporta ģimnāzijā, un tagad ar milzu baudu atceras, ka tur trenējās divreiz dienā. Līdz atklājās, ka veselības sarežģījumi viņam liedz arī turpmāk tikpat intensīvi nodoties sportam.
13. Atgriezies Auces vidusskolā Naurim bija liels pārdzīvojums. Mācības viņam padodas viegli, klasesbiedri ir draudzīgi un viņam ir gana daudz draugu, taču dzīve bez regulāra handbola treniņiem šķiet tik garlaicīga! Katru dienu – skola, mājas, skola, mājas. Viņš ar ilgošanos gaida, kad iestāsies kādā no Rīgas augstskolām. Pagaidām ir nodoms iestāties Latvijas Universitātē vai Kultūras akadēmijā, lai studētu itāļu vai spāņu valodu.
14. Naura mamma uz savu dēlu lūkojas ar paļaušanos. Kā skolotāja un Auces vidusskolas direktore Indra Špela daudz domājusi, kādas rakstura īpašības ir svarīgi ieaudzināt bērnos. "Viena no tām ir labsirdība un labestība," viņa saka. "Otra – patstāvība, lai jaunais cilvēks spētu par sevi parūpēties. Ja ir šīs divas īpašības, es zinu, ka cilvēks nedarīs ļaunu citiem un spēs gādāt par sevi un savu ģimeni."

Fragments no Gunitas Nagles raksta, "NRA", 02.10.2010

I daļa

(30 punkti)

Atbildiet uz jautājumiem!

1. Izskaidrojiet saviem vārdiem frāzes

(5 punkti)

- a) zaļumballes (1.rindkopa)
- b) nejaušība (2.rindkopa)
- c) ausa gaismiņa (4.rindkopa)
- d) neķīļojoties (11.rindkopa)
- e) lūkojas ar paļaušanos (14.rindkopa)

2. Kāpēc autore 3 rindkopā saka, ka stāsts ir gandrīz laimīgs? (5 punkti)
3. Kāpēc Nauris jutās kā sirreālā filmā (4.paragrāfs)? (5 punkti)
4. Kāpēc Līga Gorska secināja, ka vairāk nekas tāds nenotiks? (5 punkti)
5. Izlasot rindkopu ko tu vari noskaidrot par Eliciju:" Es vēlējos izrakt bedri, ierakties un pazust". (5 punkti)
6. Indra Špela 14.rindkopā runā par rakstura īpašībām, kuras ir svarīgi ieaudzināt bērnos.
Analizē šīs rakstura iezīmes sīkāk! (5 punkti)

II daļa (30 punkti)

Ka tu vari raksturot Nauri, kad viņš teica: "Cilvēki bieži runā par to, ko viņi nezina"
Komentē šo apgalvojumu, pamatojot savu viedokli ar piemēriem no teksta. (Uzrakstiet vismaz 100 vārdu garu aprakstu)

III daļa (40 punkti)

Uzrakstiet eseju (vismaz 300 vārdu)!

"Kā Sargeņģeli palīdz sabiedrībai justies pārliecinātākiem par sevi?"

vai

"Mūsdienu sabiedrībā uzsvars tiek likts uz šeit un tagad notiekošo."